

**პერსონალური მონაცემების დამუშავება დრონების გამოყენებით
(საერთაშორისო სტანდარტების მიმოხილვა და შესაბამისობა ქართულ
კანონმდებლობასთან)**

ვიდეოგადაღება მონაცემთა დამუშავების ერთ-ერთი ყველაზე ფართოდ გავრცელებული ფორმაა. თანამედროვე ტექნოლოგიების, მათ შორის, დრონის საჭირო გადაღების სისტემების განვითარებამ, პერსონალურ მონაცემთა დაცვის კუთხით, არაერთი ახალი გამოწვევა წარმოშვა. დრონის ხელმისაწვდომობა და გამოყენების სიმარტივე ნებისმიერ პირს საშუალებას აძლევს, დაამუშაოს განსაკუთრებით დიდი რაოდენობით სუბიექტების პერსონალური მონაცემები, რა დროსაც, საგრძნობლად მაღალია „პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ“ საქართველოს მოქმედი და ახალი კანონებით გათვალისწინებული პირობების დარღვევის საფრთხე. ნაშრომი მიმოიხილავს დრონის გამოყენებით მონაცემთა დამუშავების კანონიერებისთვის დადგენილ სტანდარტებს და შესაბამის რეკომენდაციებს აწვდის მონაცემთა დამმუშავებლებს.

საკვანძო სიტყვები: პერსონალურ მონაცემთა დაცვა, პერსონალურ მონაცემთა დამუშავება, თანამედროვე ტექნოლოგიები, ვიდეოგადაღება, დრონი.

1. შესავალი

ტექნოლოგიების, მათ შორის, დრონების სწრაფი ტემპით განვითარების და ჭკვიანი სისტემების ინტეგრირების ფონზე, მონაცემთა შეგროვების შესაძლებლობები თითქმის შეუზღუდავ მასშტაბს აღწევს. GPS ტექნოლოგია, რომელიც ხშირად დრონების ჩაშენებულ მანქანათვლად გვევლინება, იძლევა თავად ამ დრონის (და მისი ნებისმიერი სათვალთვალო სამიზნის) მდებარეობის კონტროლისა და ჩაწერის საშუალებას.¹ გარდა ამისა, დრონი შეიძლება აღჭურვილი იყოს ხმის ჩამწერი მოწყობილობით, მარტივი, ღამის ხედვის ან/და თერმული გამოსახულების (თერმოგრაფიული) კამერებით, რომლებიც ადამიანის მდებარეობას სხეულის სითბოს საშუალებით ადგენენ. დრონზე შეიძლება დამონტაჟებული იყოს 3D სკანერები, WiFi და/ან Bluetooth მოწყობილობები,

* ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამართლის მაგისტრი, პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამსახურის იურიდიული დეპარტამენტის იურისტი.

¹ Tarr T., Tarr J. A., Thompson M., Wilkinson D., Data Protection, Privacy and Drones, Clyde & Co LLP, 2022, 1.

მობილური მოწყობილობების ამომცნობი სისტემები,² რაც მობილური ტელეფონის საშუალებით პიროვნების ადგილმდებარეობის დადგენის შესაძლებლობას იძლევა. ამგვარი სისტემების დრონების გამოყენებამ შეიძლება მნიშვნელოვანი უარყოფითი გავლენა იქონიოს პირის მონაცემთა დაცვისა და პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის უფლებებზე.

განვითარებულ სათვალთვალ ტექნოლოგიებს შეუძლიათ, დრონის მაღალი ხარისხის აუდიოვიზუალური ჩანაწერი და შენახვის შესაძლებლობები დააკავშირონ მონაცემთა ანალიტიკურ ინსტრუმენტებთან, როგორცაა სახის ამომცნობი პროგრამული უზრუნველყოფა, სიარულის ანალიზი და სხვა ბიომეტრიული შეფასების სისტემები, რაც ადამიანებზე მიზნობრივი დაკვირვების შესაძლებლობას იძლევა.³ ამასთან, დრონების ზომა და მანევრირების უნარი იძლევა შორი დისტანციიდან დაკვირვების, თვალთვალისა და სამიზნეების მიყლის შესაძლებლობას ისე, რომ მეთვალყურეობას დაქვემდებარებული პირისთვის ამის შესახებ ცნობილი არც გახდეს.⁴ შესაბამისად, დრონების გამოყენებასთან დაკავშირებულ ერთ-ერთ მთავარ პრობლემად სწორედ მონაცემთა სუბიექტის ინფორმირებულობის დაბალი ხარისხი განიხილება, რაც, ერთი მხრივ, ვლინდება თავად მონაცემთა დამუშავების ფაქტის, მეორე მხრივ კი, მონაცემთა დამუშავების (დრონის ოპერატორის) ვინაობის შესახებ ინფორმაციის არქონაში.⁵

პერსონალური მონაცემი არის „ნებისმიერი ინფორმაცია, რომელიც ეხება იდენტიფიცირებულ ან იდენტიფიცირებად ფიზიკურ პირს“⁶, დრონების ოპერატორები, რომლებიც ადრიცხავენ ან/და ამუშავებენ სურათებს, ვიდეოს, ხმას, ბიომეტრიულ მონაცემებს, გეოლოკაციას ან ტელესაკომუნიკაციო მონაცემებს, რომლებიც დაკავშირებულია იდენტიფიცირებულ ან იდენტიფიცირებად პირთან, განხილულ უნდა იქნენ მონაცემთა დამუშავებლად (გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც დრონი გამოიყენება მხოლოდ საოჯახო-სამეურნეო ან პირადი მიზნებისთვის⁷). ამდენად, ზემოთ დასახელებულ პირობებში დრონის გამოყენების შემთხვევაში, დრონის ოპერატორები, როგორც მონაცემთა დამუშავებლები, ექვემდებარებიან როგორც მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაციის (GDPR), ისე პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ საქართველოს კანონით დადგენილ წესებს.

აღსანიშნავია, რომ ევროპული პრაქტიკის გათვალისწინებით, უშუალოდ პერსონალურ მონაცემთა დაცვის ეროვნული თუ საერთაშორისო კანონმდებლობის გარდა, დრონების გამოყენების პროცესში პერსონალურ მონაცემთა დაცვის საკითხებს შეიძლება მიემართებოდეს სხვადასხვა ტიპის სპეციალური დოკუმენტები.

² Spanish Data Protection Agency, Drones and Data Protection, 2019, 1, <<https://www.aepd.es/es/documento/guia-drones-en.pdf>> [04.09.2023].

³ Tarr T., Tarr J.A., Thompson M., Wilkinson D., Data Protection, Privacy and Drones, Clyde & Co LLP, 2022, 1.

⁴ იქვე.

⁵ Information Commissioner's Office (ICO), UK, Additional Considerations for Technologies other than CCTV, October 2022, 36.

⁶ საქართველოს კანონი „პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ“, 5669-რს, 28/12/2011, მუხლი 2, ქვეპუნქტი „ა“.

⁷ დრონის მხოლოდ საოჯახო-სამეურნეო ან პირადი მიზნებისთვის გამოყენების შემთხვევაში, პერსონალურ მონაცემთა დაცვის კანონმდებლობით დადგენილი ვალდებულებებისგან შეიძლება თავისუფლდებოდეს პირის მიერ უშუალოდ დრონის გამოყენების პროცესი, თუმცა ამის შედეგად მოპოვებული მონაცემების სამომავლო დამუშავების შემთხვევაში (მაგ. ფოტო/ვიდეო/აუდიო მასალის სოციალურ ქსელში გავრცელების), მონაცემთა დამუშავების მიმართ სტანდარტულად გავრცელებული კანონმდებლობით დადგენილი მოთხოვნები.

მათ შორის, საზედამხედველო ორგანოების მიერ მომზადებული სახელმძღვანელოები, სამოქალაქო ავიაციის სფეროს მარეგულირებელი შიდა აქტები და ამ სფეროს ირგვლივ შემუშავებული ევროკავშირის დოკუმენტები. წინამდებარე სტატიაში განხილულია დრონების გამოყენების პროცესში მონაცემთა დაცვის ძირითადი სტანდარტები და რეკომენდაციები, მათ შორის საკითხის მომწესრიგებელი ცალკეული დოკუმენტების სტრუქტურა, შინაარსი და მიზნები.

2. დრონის ოპერატორის/მონაცემთა დამმუშავებლის ვალდებულებები

დრონის გამოყენების პროცესში პერსონალურ მონაცემთა დაცვის საკითხთან მიმართებით, ევროპის მასშტაბით არსებითად მსგავს მიდგომებს ვხვდებით. კერძოდ, განსაკუთრებული ყურადღება მახვილდება დრონის ოპერატორის ვალდებულებებსა და მონაცემთა დაცვის სათანადო გარანტიების უზრუნველყოფის საჭიროებაზე. მათ შორის, შეიძლება გამოიყოს, გამჭვირვალობის, მონაცემთა სუბიექტის ინფორმირების, მონაცემთა უსაფრთხოების, მონაცემთა მინიმუზაციის ვალდებულებები. ასევე, ახალი პროდუქტის ან მომსახურების შექმნისას მონაცემთა დაცვის სტანდარტების გათვალისწინებისა (Data protection by design and by default) და მონაცემთა დაცვაზე ზეგავლენის შეფასების მომზადების საკითხები.

2.1. გამჭვირვალობა და მონაცემთა სუბიექტის ინფორმირების ვალდებულება

„პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-15 მუხლი განსაზღვრავს მონაცემთა სუბიექტისათვის ინფორმაციის მიწოდების სავალდებულო წესს. აღნიშნული ვალდებულება განსაკუთრებით აქტუალურია დრონის გამოყენების შედეგად მონაცემთა დამუშავების პროცესში, ვინაიდან, ასეთ დროს, უმეტეს შემთხვევაში, მონაცემთა სუბიექტისთვის საერთოდ უცნობია ინფორმაცია მისი მონაცემების დამუშავების ფაქტისა და მონაცემთა დამმუშავებლის ვინაობის შესახებ.

ხშირ შემთხვევაში, მონაცემთა სუბიექტების დიდი რაოდენობიდან გამომდინარე, რთული, ან სულაც შეუძლებელია დრონის გადაღების არეალში მოქცეული ყველა სუბიექტის ინდივიდუალურად ინფორმირება (მაგ. სტადიონზე, ქუჩაში და ა.შ.). შესაბამისად, დრონის ოპერატორებს ევალუბათ, გამონახონ „ინოვაციური“ გზები იმ პირებისთვის ინფორმაციის მისაწოდებლად, რომელთა პერსონალური მონაცემებიც დრონის გამოყენების შედეგად მუშავდება. ისეთ შემთხვევაში, როცა ამის გაკეთება განსაკუთრებით რთულია, ან მოითხოვს არაპროპორციულად დიდ ძალისხმევას, მონაცემთა დამმუშავებელი სუბიექტისთვის ინფორმაციის სხვა გზით მიწოდებას უნდა ეცადოს, რაც შეიძლება გამოიხატოს, მაგ.: სამოქალაქო ავიაციის ორგანოში დრონის ოფიციალური რეგისტრაციით, დრონის მოქმედების ტერიტორიაზე შესაბამისი ნიშნის განთავსებით, მონაცემთა დამმუშავებლის ვებსაიტზე კონფიდენციალურობის შესახებ ინფორმაციის წარმოდგენით ან კონფიდენციალურობის შეტყობინების სხვა ფორმით მიწოდებით.⁸

მნიშვნელოვანია, მონაცემთა სუბიექტისთვის მარტივად აღსაქმელი იყოს ის, თუ ვინ არის დრონის ოპერატორი/მონაცემთა დამმუშავებელი.⁹ ამიტომ, დრონის

⁸ Information Commissioner's Office (ICO), UK, Additional Considerations for Technologies other than CCTV, October 2022, 36.

⁹ The UK Civil Aviation Authority, The Drone and Model Aircraft Code - For Flying Drones, Model Aeroplanes, Model Gliders, Model Helicopters, and other Unmanned Aircraft Systems Outdoors in the Open A1 and A3

მართვაზე პასუხისმგებელი სუბიექტის იდენტიფიცირების გასაადვილებლად, მიზანშეწონილია, დრონი და მისი ოპერატორი ექცეოდნენ მონაცემთა სუბიექტის ხედვის არეალში.¹⁰ აღქმადობის გასამარტივებლად, შესაძლებელია, დრონის ოპერატორი ატარებდეს მარტივად შესამჩნევ ტანსაცმელს, ასევე, სასურველია, იგი მზად იყოს, დაინტერესებულ პირს მიაწოდოს მოთხოვნილი ინფორმაცია QR კოდის საშუალებით, რომელიც მონაცემთა სუბიექტს გადაამისამართებს ვებსაიტის ბმულზე, სადაც წარმოდგენილი იქნება ინფორმაცია პერსონალურ მონაცემთა დაცვის პოლიტიკის შესახებ.¹¹ გარდა ამისა, გამჭვირვალობის პრინციპთან შესაბამისობის უზრუნველყოფის მიზნით, საჭიროა, დრონს გააჩნდეს ადეკვატური სასიგნალო სისტემა, მაგ. განათება (ციმციმა) ან ხმა, რაც მონაცემთა სუბიექტს აგრძნობინებს, რომ კონკრეტულ მომენტში ხორციელდება დრონით ჩაწერა.¹²

შეიძლება ითქვას, რომ, საჭიროა, ყოველ ცალკეულ შემთხვევაში შეფასდეს, რომელია მონაცემთა სუბიექტის ინფორმირების საუკეთესო საშუალება, იქნება ეს დრონის მოქმედების ზონაში საინფორმაციო ნიშნის/ბარათის განთავსება, სოციალურ თუ ბეჭდურ მედიაში ინფორმაციის გამოქვეყნება, საინფორმაციო ბროშურების გავრცელება, პოსტერების გამოკვრა თუ სხვა.¹³ მთავარია, მონაცემთა სუბიექტს მიეწოდოს ინფორმაცია მონაცემთა დამუშავების ფაქტის, მონაცემთა დამუშავებლის, დამუშავების მიზნისა და მონაცემთა სუბიექტის უფლებების შესახებ.

2.2. მონაცემთა მინიმისაციის ვალდებულება

„პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-4 მუხლის „გ“ პუნქტის თანახმად, მონაცემები შეიძლება დამუშავდეს მხოლოდ იმ მოცულობით, რომელიც აუცილებელია შესაბამისი კანონიერი მიზნის მისაღწევად. ამასთან, მონაცემები უნდა იყოს იმ მიზნის ადეკვატური და პროპორციული, რომლის მისაღწევადაც მუშავდება ისინი.

მონაცემთა მინიმისაციის პრინციპს განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება დრონის გამოყენებით მონაცემთა დამუშავების პროცესში. ერთი მხრივ, ცალკეულ შემთხვევებში, მონაცემთა ამგვარი დამუშავების სფეროში მოქცეულ სუბიექტთა რაოდენობა განსაკუთრებით დიდი შეიძლება იყოს, რაც მონაცემთა სუბიექტის უფლებების წინაშე არსებულ საფრთხეს უფრო მეტად ამძაფრებს. თუმცა, მეორე მხრივ, დრონის საშუალებით დამუშავებულ მონაცემთა მინიმისაციას სხვადასხვა ტექნიკური საშუალება შედარებით მარტივად მისაღწევს ხდის.

ადამიანის პირადი ცხოვრებისა და მონაცემთა დაცვის უფლებებში ჩარევის მინიმალიზების მიღწევა შესაძლებელია შემდეგი საკითხების/მოქმედებების წინასწარ დაგეგმვითა და გათვალისწინებით: 1. ფრენის კონკრეტული მარშრუტი, 2.

Categories, Protecting people’s privacy (Points 20 to 25). Published: October 2019, Last updated: January 2023. Point 22, 32, <https://register-drones.caa.co.uk/drone-code/the_drone_code.pdf> [04.09.2023].

¹⁰ The GDPR (General Data Protection Regulation) and Drones, 2018, <<https://aerialworx.co.uk/gdpr-and-drones/>> [04.09.2023].

¹¹ The Data Protection Commission (DPC) of Ireland, Guidance on the Use of Drones, 2022, 4, <<https://www.dataprotection.ie/en/dpc-guidance/guidance-on-the-use-of-drones>> [04.09.2023].

¹² იქვე, 5.

¹³ Spanish Data Protection Agency, Drones and Data Protection, 2019, 4, <<https://www.aepd.es/es/documento/guia-drones-en.pdf>> [04.09.2023].

დრონის შესაბამისი სახეობა და მისი აღჭურვილობა, 3. შეგროვებული მონაცემების მართვა.¹⁴

დრონში ჩაშენებული მონაცემთა შეგროვებისა და შენახვის სისტემები შეიძლება აეწყოს იმგვარად (by default), რომ თავიდან იქნეს აცილებული არასაჭირო ოდენობისა თუ შინაარსის მონაცემების შეგროვება და შემდგომი დამუშავება, რაც შეიძლება მიღწეულ იქნეს, მაგალითად, მონაცემთა დეპერსონალიზაციის გზით (მაგ., გამოსახულების ჩამწერი კამერა ავტომატურად აფიქსირებდეს და აბუნდოვანებდეს (blur) ტერიტორიაზე მოძრავი ადამიანების გამოსახულებას.¹⁵ მონაცემთა არამიზნობრივი (გადაჭარბებული) დამუშავების თავიდან ასარიდებლად, დრონის ოპერატორმა უნდა გაითვალისწინოს მონაცემთა მინიმისაციის პრინციპი, ანონიმისაციისა და ფსევდონიმისაციის შესაძლებლობა.¹⁶

მონაცემთა მინიმისაციის პრინციპთან შესაბამისობისთვის, დრონზე დამონტაჟებული მონაცემთა შეგროვების სისტემები აღჭურვილი უნდა იყოს საჭიროებისამებრ ჩართვა-გამორთვის ფუნქციით, ამასთან, კადრში მოქცეული ვიზუალური კუთხე შემოფარგლული უნდა იყოს მონაცემთა დამუშავების კონკრეტული მიზნით (მაგ. თუ დრონის გამოყენების მიზანი დაზიანებული სახურავის კონკრეტული მონაკვეთის შემოწმებაა, არ იარსებებს 360 გრადუსიანი კუთხით გადაღების საჭიროება).¹⁷

მონაცემთა მინიმისაციისთვის, მიზანშეწონილია, დრონის ოპერატორმა მაქსიმალურად შეზღუდოს კადრში მოქცეული ადამიანებისა და იმ ნივთების რაოდენობა, რომელიც მონაცემთა სუბიექტებს მარტივად იდენტიფიცირებადს გახდის (მაგ., ავტომობილის სანომრე ნიშანი). აღნიშნული მიზანი შეიძლება მიღწეულ იქნეს, ფრენების დღის იმ მონაკვეთში განხორციელებით, როდესაც კონკრეტულ არეალში ხალხის ყველაზე დაბალი კონცენტრაცია ფიქსირდება. ასევე, უმჯობესია, ვიდეო/აუდიო ჩაწერა ან/და ფოტოგადაღება ხორციელდებოდეს არა მთლიანი ფრენის განმავლობაში, არამედ კონკრეტულ მომენტებში, როდესაც ეს საჭიროებითაა განპირობებული.¹⁸

იმგვარი ფოტო ან ვიდეოგადაღების თავიდან ასარიდებლად, რომელიც უხეშად არღვევს ადამიანების პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობას, დრონის ოპერატორი უნდა ფლობდეს ინფორმაციას მის მიერ გამოყენებული დრონის ტექნიკური შესაძლებლობების შესახებ. კერძოდ, რა ხარისხით იწერს იგი გამოსახულებას, რა მასშტაბით შეუძლია კადრის მიახლოება (ე.წ. “zoom in”), არის თუ არა ტექნიკურად შესაძლებელი ფრენის მომენტში გადაღების დაწყება და შეწყვეტა (კონტროლი).¹⁹ ამ ინფორმაციის უკეთ აღსაქმელად და დრონის შესაძლებლობების გასაცნობად, მიზანშეწონილია, საჯარო სივრცეში ფრენამდე, დრონის ოპერატორმა საცდელი

¹⁴ Tarr T., Tarr J.A., Thompson M., Wilkinson D., Data Protection, Privacy and Drones, Clyde & Co LLP, 2022, 3.

¹⁵ The Data Protection Commission (DPC) of Ireland, Guidance on the Use of Drones, 2022, 4-5. <<https://www.dataprotection.ie/en/dpc-guidance/guidance-on-the-use-of-drones>> [04.09.2023].

¹⁶ პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამსახური, მსოფლიო პრაქტიკა, ივნისი/2022, 11-12. <<https://personaldata.ge/ka>> [04.09.2023].

¹⁷ The Data Protection Commission (DPC) of Ireland, Guidance on the Use of Drones, 2022, 5, <<https://www.dataprotection.ie/en/dpc-guidance/guidance-on-the-use-of-drones>> [04.09.2023].

¹⁸ Spanish Data Protection Agency, Drones and Data Protection, 2019, 3, <<https://www.aepd.es/es/documento/guia-drones-en.pdf>> [04.09.2023].

¹⁹ The UK Civil Aviation Authority, The Drone and Model Aircraft Code - For Flying Drones, Model Aeroplanes, Model Gliders, Model Helicopters, and other Unmanned Aircraft Systems Outdoors in the Open A1 and A3 Categories, Protecting people’s privacy (Points 20 to 25). Published: October 2019, Last updated: January 2023. Point 21, 32, <https://register-drones.caa.co.uk/drone-code/the_drone_code.pdf> [04.09.2023].

ფრენები განახორციელოს კონტროლირებად სიტუაციაში.²⁰ ამასთან, აუცილებელია, წაიშალოს ყველაფერი, რაც სცილდება მონაცემთა დამუშავების მიზნებს და რისი შენახვის არანაირი საჭიროება არ არსებობს.²¹

2.3. უსაფრთხოების ვალდებულება

„პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-17 მუხლი განსაზღვრავს მონაცემთა უსაფრთხოების ვალდებულებას. კერძოდ, „მონაცემთა დამუშავებელი ვალდებულია მიიღოს ისეთი ორგანიზაციული და ტექნიკური ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფს მონაცემთა დაცვას შემთხვევითი ან უკანონო განადგურებისაგან, შეცვლისაგან, გამჟღავნებისაგან, მოპოვებისაგან, ნებისმიერი სხვა ფორმით უკანონო გამოყენებისა და შემთხვევითი ან უკანონო დაკარგვისაგან.“ დრონის გამოყენებით მონაცემთა დამუშავების დროს უსაფრთხოების არაერთი გამოწვევა შეიძლება წარმოიშვას. შესაბამისად, დრონის ოპერატორი ვალდებულია, მიიღოს უსაფრთხოების სათანადო ზომები.

უპირველეს ყოვლისა, მნიშვნელოვანია, დადგინდეს, ხომ არ არის დრონი დაკავშირებული რაიმე სხვა სისტემებთან. ასეთ შემთხვევაში, საჭიროა, მიღებულ იქნეს შესაბამისი უსაფრთხოების ზომები. გარდა ამისა, დრონის ოპერატორი უნდა დარწმუნდეს, რომ მის მიერ შეგროვებული ყველა მონაცემი უსაფრთხოდ შენახული, რაც შეიძლება უზრუნველყოფილ იქნეს შენახული ინფორმაციის დაშიფვრის ან მასზე წვდომის შეზღუდვის სხვა მეთოდის გამოყენებით. ეს განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მაშინ, როცა დრონის გაფრენა ხორციელდება შორ მანძილზე, პილოტის ხედვის არეალს მიღმა, ან როდესაც ხდება დრონის ჩამოვარდნა, რაც წარმოშობს მოწყობილობისა და მასში არსებული მონაცემების დაკარგვის ან მოპარვის მომეტებულ საფრთხეს.²²

დრონის გამოყენებით მონაცემთა დამუშავების უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად საჭირო ტექნიკური და ორგანიზაციული ზომების მიღება სწორედ მონაცემთა დამუშავებლის პასუხისმგებლობაა. შესაბამისად, დამუშავებელმა განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიაქციოს იმ ტექნიკურ მახასიათებლებს, რომლითაც აღჭურვილია დრონი და რომელიც მონაცემთა შეგროვებისა და შენახვის პროცესში უსაფრთხოების უზრუნველყოფას ისახავს მიზნად. მათ შორის, დრონის ოპერატორმა უნდა შეამოწმოს, დრონის საშუალებით გადაღებული ფოტო/ვიდეომასალა ინახება თავად მოწყობილობაზე, პორტატიული მეხსიერების ბარათზე თუ ე.წ. ღრუბლოვანი სისტემაზე (cloud system). საფრთხის თავიდან ასაცილებლად, მონაცემთა დამუშავებელმა უნდა მიიღოს შესაბამისი

²⁰ Aerialworx, The GDPR (General Data Protection Regulation) and Drones, 2018, <<https://aerialworx.co.uk/gdpr-and-drones/>> [04.09.2023].

²¹ The UK Civil Aviation Authority, The Drone and Model Aircraft Code - For Flying Drones, Model Aeroplanes, Model Gliders, Model Helicopters, and other Unmanned Aircraft Systems Outdoors in the Open A1 and A3 Categories, Protecting people's privacy (Points 20 to 25). Published: October 2019, Last updated: January 2023. Point 25, 33, <https://register-drones.caa.co.uk/drone-code/the_drone_code.pdf> [04.09.2023].

²² Information Commissioner's Office (ICO), UK, Additional Considerations for Technologies other than CCTV, October 2022, 36-37, <<https://ico.org.uk/media/for-organisations/guide-to-data-protection/key-dp-themes/guidance-on-video-surveillance-including-cctv-1-0.pdf>> [04.09.2023].

ზომები, მაგ. დაშიფროს მონაცემები, ვიდრე ისინი ქლაუდ სისტემაზე გადაიგზავნება.²³

2.4. “Data Protection by Default and by Design”

„პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ“ საქართველოს ახალი კანონის²⁴ 26-ე მუხლი ამკვიდრებს მონაცემთა მეტად დაფარვის პრიორიტეტს, როგორც ალტერნატიული მიდგომის არჩევამდე ავტომატურად გამოყენებულ საწყის მეთოდს ახალი პროდუქტის ან მომსახურების შექმნისას (Data Protection by default and by design), რაც GDPR-ის 25-ე მუხლი გამოძახილად უნდა შეფასდეს.

ამ მუხლის თანახმად, ახალი ტექნოლოგიების, განხორციელების ხარჯების, დამუშავების ხასიათის, მასშტაბის, კონტექსტისა და მიზნების, აგრეთვე მონაცემთა სუბიექტის უფლებებისა და თავისუფლებებისთვის მოსალოდნელი რისკებისა და მონაცემთა დამუშავების პრინციპების გათვალისწინებით, დამუშავებისთვის პასუხისმგებელმა პირმა როგორც დამუშავების საშუალებების განსაზღვრის, ისე უშუალოდ დამუშავების პროცესში უნდა მიიღოს სათანადო ტექნიკური და ორგანიზაციული ზომები (მათ შორის, ფსევდონიმიზაცია ან /და სხვა). ამ ზომების მიღება უნდა უზრუნველყოფდეს მონაცემთა დამუშავების პრინციპების ეფექტიან იმპლემენტაციას და მონაცემთა დამუშავების პროცესში დაცვის მექანიზმების ინტეგრირებას მონაცემთა სუბიექტის უფლებების დასაცავად. ამასთან, დამუშავებისთვის პასუხისმგებელმა პირმა მონაცემთა რაოდენობის, მონაცემთა დამუშავების მასშტაბის, შენახვის ვადებისა და მონაცემებზე წვდომის განსაზღვრისას უნდა უზრუნველყოს ისეთი ტექნიკური და ორგანიზაციული ზომების მიღება, რომ ავტომატურად დამუშავდეს მონაცემების მხოლოდ ის მოცულობა, რომელიც აუცილებელია დამუშავების კონკრეტული მიზნისთვის. ეს ზომები იმგვარად უნდა გამოიყენებოდეს, რომ ნებადართული ალტერნატიული მიდგომის არჩევამდე პირთა განუსაზღვრელი წრისთვის ავტომატურად უზრუნველყოფილი იქნება მონაცემთა მხოლოდ მინიმალურ მოცულობაზე წვდომა. ამდენად, ერთი მხრივ, დრონების მწარმოებელმა წარმოების პროცესში უნდა გაითვალისწინოს ის მექანიზმები, რომელიც დრონის მიერ შეგროვებული მონაცემების მინიმალიზებას უზრუნველყოფს. დრონების წარმოების პროცესში, სუბიექტთა პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის დასაცავად, მნიშვნელოვანია, მწარმოებელმა საქმიანობა წარმართოს ადამიანის უფლებების პატივისცემის იდეაზე დაყრდნობით.²⁵

მეორე მხრივ, მონაცემთა დაცვის საკითხები მხედველობაში უნდა მიიღოს დრონის ოპერატორმა, კონკრეტული დავალებისთვის სათანადო დრონის შერჩევის, ფრენის მარშრუტის დაგეგმვისა და მონაცემთა დამუშავების პროცედურების შემუშავების დროს.²⁶

დრონის ოპერატორის, როგორც მონაცემთა დამუშავებლის ვალდებულებაა, დარწმუნდეს, რომ დრონის სისტემა, რომლის გამოყენებასაც იგი აპირებს, შესაბამისობაშია კანონის 26-ე მუხლით გათვალისწინებულ მონაცემთა მეტად დაფარვის პრიორიტეტთან (მაგ., მონაცემთა ჩაწერისა და შენახვის ტექნიკური

²³ The Data Protection Commission (DPC) of Ireland, Guidance on the Use of Drones, 2022, 5, <<https://www.dataprotection.ie/en/dpc-guidance/guidance-on-the-use-of-drones>> [04.09.2023].

²⁴ საქართველოს კანონი „პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ“, 3144-XIმს-Xმპ, 14/06/2023.

²⁵ Privacy by Design Guide, Resource for Drone Operators and Pilots, 2019, 6-7.

²⁶ Ways in Which the GDPR Will Impact the Drone Sector, 2018, <<https://dronerules.eu/en/professional/news/5-ways-in-which-the-gdpr-will-impact-the-drone-sector>> [04.09.2023].

შესაძლებლობა დრონს ჰქონდეს მხოლოდ გარკვეულ სიმაღლეზე ასვლის შემთხვევაში²⁷, ანდაც, ფოტოს გარჩევადობის/რეზოლუციის შემცირება შესაძლებელი იყოს იმ მინიმუმამდე, რომელიც საკმარისი იქნება მონაცემთა დამუშავების მიზნის მისაღწევად²⁸ და სხვა).

2.5. მონაცემთა დაცვაზე ზეგავლენის შეფასება

„პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ“ საქართველოს ახალი კანონის 31-ე მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად, თუ მონაცემთა დამუშავებისას ახალი ტექნოლოგიების, მონაცემთა კატეგორიის, მოცულობის, მონაცემთა დამუშავების მიზნებისა და საშუალებების გათვალისწინებით, მაღალი ალბათობით იქმნება ადამიანის ძირითადი უფლებებისა და თავისუფლებების შელახვის საფრთხე, დამუშავებისთვის პასუხისმგებელი პირი ვალდებულია წინასწარ განახორციელოს მონაცემთა დაცვაზე ზეგავლენის შეფასება. ზეგავლენის შეფასება არის არაერთგვარადი ხასიათის, მიმდინარე პროცესი, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც მონაცემთა დამუშავებისკენ მიმართული ღონისძიება დინამიკურია და ხასიათდება პერიოდული ცვლილებებით.²⁹

წინა თავებში განვითარებული მსჯელობიდან გამომდინარე, აშკარაა, რომ მთელ რიგ შემთხვევებში, დრონის გამოყენებით მონაცემთა დამუშავებამ შეიძლება მიაღწიოს ზემოაღნიშნული მუხლით დადგენილ ფარგლებს და შესაბამისად, მონაცემთა დამუშავებლის მიმართ წარმოშვას მონაცემთა დაცვაზე ზეგავლენის შეფასების ვალდებულება.

აღსანიშნავია, რომ ზეგავლენის შეფასების უზრუნველყოფის ვალდებულება ეკისრება მონაცემთა დამუშავებელს. მართალია, უშუალოდ შეფასება შეიძლება განხორციელდეს რომელიმე სხვა პირის მიერ, თუმცა, ამის მიუხედავად, აღნიშნულ ღონისძიებაზე პასუხისმგებელ პირად მაინც მონაცემთა დამუშავებელი მიიჩნევა.³⁰

დრონის გამოყენებასთან დაკავშირებით პერსონალურ მონაცემთა დაცვაზე ზეგავლენის შეფასების პროცესში ყურადღება უნდა მიექცეს შემდეგ საკითხებს: დრონის მოქმედების არეალის განსაზღვრა; დამუშავებულ მონაცემთა მოძრაობა (რაც მოიაზრებს დამუშავების პროცესის სისტემურ აღწერას); მონაცემთა დამუშავების აუცილებლობისა და პროპორციულობის განსაზღვრა; საფრთხეების იდენტიფიცირება და ზეგავლენის შეფასება; გამოვლენილი საფრთხეების თავიდან აცილების/მოგვარების გზების იდენტიფიცირება.³¹ მნიშვნელოვანია, რომ დრონების აწყობისა და ექსპლუატაციის პროცესში, დრონების ოპერატორებმა გაითვალისწინონ რისკზე დაფუძნებული (risk-based) და რისკის მართვის (risk-management) სტრატეგიები. კერძოდ, დრონის გამოყენებამდე, მათ უნდა გაანალიზონ პერსონალურ მონაცემთა დაცვის წინაშე არსებული პოტენციური საფრთხეები, რამაც

²⁷ Information Commissioner’s Office (ICO), UK, Additional Considerations for Technologies other than CCTV, October 2022, 37, <<https://ico.org.uk/media/for-organisations/guide-to-data-protection/key-dp-themes/guidance-on-video-surveillance-including-cctv-1-0.pdf>> [04.09.2023].

²⁸ Spanish Data Protection Agency, Drones and Data Protection, 2019, 3, <<https://www.aepd.es/es/documento/guia-drones-en.pdf>> [04.09.2023].

²⁹ Article 29 Data Protection Working Party, Guidelines on Data Protection Impact Assessment (DPIA) and Determining Whether Processing is “likely to Result in a High Risk” for the Purposes of Regulation 2016/679, 2017, 14.

³⁰ იქვე.

³¹ Data Protection Impact Assessment Template, Resource for Drone Operators and Pilots, 2019, 3.

უნდა უზრუნველყოს სამართლიანი ბალანსის მიღწევა მონაცემთა სუბიექტისა და დრონის ოპერატორის ინტერესებს შორის.³² ამასთან, შეფასების პროცესში მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული დაგეგმილი ოპერაციის მიზანი, გამოსაყენებელი დრონის ტიპი და მასზე დამონტაჟებული ტექნოლოგიები.³³

რეკომენდებულია, ზეგავლენის შეფასების პროცესში ჩართულ იქნენ ექსპერტები და დაინტერესებული მხარეები. დამატებით, შეფასების სწორად წარმართვისთვის, მნიშვნელოვანია, პროცესში ჩაერთოს პერსონალურ მონაცემთა დაცვის ოფიცერი (ასეთის არსებობის შემთხვევაში).³⁴ გარდა ამისა, როცა ეს შესაძლებელია, სასურველია, ზეგავლენის შეფასების მომზადების პროცესში მონაცემთა დამმუშავებელმა კონსულტაცია გაიაროს მონაცემთა სუბიექტებთან ან მათ წარმომადგენლებთან. მაგალითად, დასახლებულ ადგილას დრონის გამოყენების შემთხვევაში, ამგვარი კომუნიკაცია შესაძლოა შედგეს ადგილობრივ მაცხოვრებლებსა და ბიზნესებთან, სამეზობლო ამხანაგობებთან, მიმდებარე ტერიტორიაზე არსებულ საგანმანათლებლო, სამედიცინო, პოლიტიკურ თუ რელიგიურ დაწესებულებებთან.³⁵

მონაცემთა დაცვაზე ზეგავლენის შეფასება აღქმულ უნდა იქნას როგორც ინსტრუმენტი, რომელიც მონაცემთა დამმუშავებელს მონაცემთა დამუშავების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებაში დაეხმარება³⁶ და საშუალებას მისცემს, სწორად გადაწყვიტოს, კონკრეტული მიზნის მისაღწევად, დრონის გამოყენება ნამდვილად არის თუ არა მონაცემთა დამუშავებისთვის საჭირო და ადეკვატური საშუალება.³⁷

3. ევროპული მიდგომების ანალიზი

ევროკავშირის მასშტაბით, დრონების გამოყენებით პერსონალურ მონაცემთა დაცვის საკითხზე სტანდარტულად ვრცელდება როგორც GDPR-ით, ისე პერსონალურ მონაცემთა დაცვის ეროვნული კანონმდებლობით დადგენილი წესები. თუმცა უშუალოდ ზემოაღნიშნული ნორმატიული აქტების გარდა, დრონების გამოყენების პროცესში პერსონალურ მონაცემთა დაცვის საკითხებს შეიძლება მიემართებოდეს სხვადასხვა ტიპის სპეციალური დოკუმენტებიც. მათ შორის, საზედამხედველო ორგანოების მიერ მომზადებული სახელმძღვანელოები, სამოქალაქო ავიაციის სფეროს მარეგულირებელი შიდა აქტები და ამ სფეროს ირგვლივ შემუშავებული ევროკავშირის დოკუმენტები.

³² Tarr T., Tarr J.A., Thompson M., Wilkinson D., Data Protection, Privacy and Drones, Clyde & Co LLP, 2022, 3.

³³ Spanish Data Protection Agency, Drones and Data Protection, 2019, 5, <<https://www.aepd.es/es/documento/guia-drones-en.pdf>> [04.09.2023].

³⁴ Article 29 Data Protection Working Party, Guidelines on Data Protection Impact Assessment (DPIA) and Determining Whether Processing is “likely to Result in a High Risk” for the Purposes of Regulation 2016/679, 2017, 15.

³⁵ Data Protection Impact Assessment Template, Resource for Drone Operators and Pilots, 2019, 5.

³⁶ Article 29 Data Protection Working Party, Guidelines on Data Protection Impact Assessment (DPIA) and Determining Whether Processing is “likely to Result in a High Risk” for the Purposes of Regulation 2016/679, 2017, 14.

³⁷ Information Commissioner’s Office (ICO), UK, Additional considerations for technologies other than CCTV, October 2022, 36.

3.1. ევროპის კავშირი - რეგულაცია 2019/947 უპილოტო საჰაერო ხომალდების გამოყენების წესებისა და პროცედურების შესახებ

ევროკავშირის ტერიტორიაზე მოქმედებს რეგულაცია უპილოტო საჰაერო ხომალდების გამოყენების წესებისა და პროცედურების შესახებ, რომელიც ადგენს დეტალურ პირობებს უპილოტო საფრენი სისტემების ექსპლუატაციისთვის, მათ შორის, შესაბამისი პერსონალის, დისტანციური პილოტებისა და ამ ოპერაციებში ჩართული ორგანიზაციებისთვის.³⁸

რეგულაციის ცალკეული მუხლები მიემართება უპილოტო საჰაერო სისტემების გამოყენების პროცესში პერსონალურ მონაცემთა დაცვის საკითხებს. მაგალითად, მე-12 მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად, იმისთვის, რომ პირმა დრონის ოპერირების ავტორიზაცია მიიღოს, მან წარმატებით უნდა გაიაროს შეფასება, რომლის ერთ-ერთ კომპონენტადაც მოაზრებულია დრონის ოპერატორის განაცხადი, რომ მის მიერ დაგეგმილი ოპერაცია შესაბამისობაშია ევროკავშირის კანონმდებლობასთან, მათ შორის, პერსონალური მონაცემთა დაცვის წესებთან. გარდა ამისა, რეგულაცია ითვალისწინებს დრონის ოპერატორის რეგისტრაციის წესს, იმ შემთხვევაში, როცა მის მიერ მართული დრონი აღჭურვილია პერსონალურ მონაცემთა დამუშავების შესაძლებლობის მქონე სისტემით.³⁹

დამატებით, უპილოტო საფრენი აპარატის ოპერატორის ვალდებულებები მოცემულია რეგულაციის დანართშიც, რომლის თანახმად, ოპერატორი ვალდებულია, მიიღოს სათანადო ზომები დაგეგმილი ოპერაციის GDPR-თან თავსებადობის უზრუნველსაყოფად. კერძოდ, ოპერატორმა უნდა მოამზადოს მონაცემთა დაცვაზე ზეგავლენის შეფასება, როცა ამგვარი მოთხოვნა მომდინარეობს მონაცემთა დაცვაზე პასუხისმგებელი ეროვნული ინსტიტუტისგან.

3.2. გაერთიანებული სამეფო - დრონისა და მოდელური საჰაერო ხომალდების კოდექსი

პერსონალურ მონაცემთა დაცვის კანონმდებლობასთან ერთად, გაერთიანებულ სამეფოში მოქმედებს სამოქალაქო ავიაციის სახელმწიფო ორგანოს მიერ მიღებული „დრონისა და მოდელური საჰაერო ხომალდების კოდექსი“⁴⁰, რომლის ერთ-ერთი თავი ადამიანთა პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის უფლების დაცვის საკითხებს ეხება.

პერსონალურ მონაცემთა დაცვის საჭიროებისკენ მიმართული ზოგადი ხასიათის მოწოდებებთან ერთად, კოდექსი გაწერს დრონის ოპერატორის კონკრეტულ ვალდებულებებსაც. მაგალითად, იმგვარი ფოტო ან ვიდეოგადაღების თავიდან ასარიდებლად, რომელიც უხეშად არღვევს ადამიანების პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობას, დრონის ოპერატორი უნდა ფლობდეს ინფორმაციას მის მიერ გამოყენებული დრონის ტექნიკური შესაძლებლობების შესახებ. კერძოდ, რა

³⁸ EU Regulation 2019/947 on the Rules and Procedures for the Operation of Unmanned Aircraft, 24 May, 2019, <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0947>> [04.09.2023].

³⁹ იქვე, მუხლი 14.5 (a-ii.).

⁴⁰ The UK Civil Aviation Authority, The Drone and Model Aircraft Code - For Flying Drones, Model Airplanes, Model Gliders, Model Helicopters, and other Unmanned Aircraft Systems Outdoors in the Open A1 and A3 Categories, Protecting people's privacy (Points 20 to 25). Published: October 2019, Last updated: January 2023, <https://register-drones.caa.co.uk/drone-code/the_drone_code.pdf> [04.09.2023].

ხარისხით იწერს იგი გამოსახულებას, რა მასშტაბით შეუძლია კადრის მიახლოება (ე.წ. “zoom in”), არის თუ არა ტექნიკურად შესაძლებელი ფრენის მომენტში გადაღების დაწყება და შეწყვეტა (კონტროლი). ასევე, კოდექსი მოუწოდებს დრონის ოპერატორებს, გადაღების პროცესში, განთავსდნენ მონაცემთა სუბიექტებისთვის თვალსაჩინო ადგილას, რაც მათთვის მარტივად გასაგებს გახდის, ვინ არის დრონის გამოყენებაზე პასუხისმგებელი პირი. გარდა ამისა, კოდექსი მოუწოდებს მონაცემთა დამმუშავებლებს, ფოტოს გადაღების ან ვიდეოს ჩაწერის დაწყებამდე გააფრთხილონ მონაცემთა სუბიექტები, უზრუნველყონ მოპოვებული ფოტოებისა და ვიდეოების უსაფრთხოება და თავიდან აირიდონ ფოტო და ვიდეომასალის გასაჯაროება.

3.3. ირლანდია - სახელმძღვანელო დრონების გამოყენებით მონაცემთა დამუშავების შესახებ

2022 წლის მაისში, ირლანდიის მონაცემთა დაცვის კომისიამ გამოაქვეყნა სახელმძღვანელო დრონების გამოყენებით მონაცემთა დამუშავების შესახებ.⁴¹ „სახელმძღვანელოში განმარტებულია, რომ დრონები წარმოადგენენ უპილოტო საფრენი აპარატების იმ ფართო კატეგორიას, რომლებიც დისტანციურად იმართებიან და აღჭურვილი არიან სურათების, ვიდეოების, ხმის ან/და სხვა ინფორმაციის შეგროვების ტექნოლოგიით (მონაცემთა შეგროვების სისტემა), რასაც შემდგომ ჭკვიან მოწყობილობებს გადასცემენ (მაგალითად, ღრუბლოვანი საცავებს ე.წ. “cloud storage“-ს). დრონებს შეუძლიათ, გადაიქცნენ მობილურ სათვალთვალ სისტემად და დაამუშაონ გამვლელთა (მონაცემთა სუბიექტების) პერსონალური მონაცემები.“⁴²

აღნიშნულიდან გამომდინარე, ირლანდიის საზედამხედველო ორგანო დრონის ოპერატორებს მონაცემთა დამმუშავებლებად განიხილავს (გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც დრონი გამოიყენება მხოლოდ საოჯახო-სამეურნეო ან პირადი მიზნებისთვის) და მათ გარკვეულ ვალდებულებებს აკისრებს, რათა თავიდან აირიდონ მონაცემთა სუბიექტის უფლებების შეუქცევადი დარღვევა. ამასთან, აღსანიშნავია, რომ „სახელმძღვანელო არ ვრცელდება დრონების სამართალდამცავი მიზნებისთვის გამოყენებაზე“.⁴³

სახელმძღვანელოს თანახმად, „როდესაც მონაცემთა დამმუშავებელი იყენებს დრონს და აღნიშნულს არ აქვს ცალსახად პირადი ან საოჯახო-სამეურნეო ხასიათი, მას ეკისრება ვალდებულება დაასაბუთოს, რომ:

- მონაცემთა დამუშავება მონაცემთა სუბიექტის ინტერესში შედიოდა;
- დრონის გამოყენება საჭიროა დასახული ლეგიტიმური მიზნის მისაღწევად;
- რომ მას არ აქვს არაპროპორციული ზეგავლენა მონაცემთა სუბიექტზე.

გარდა ამისა, აღნიშნულია, რომ საზედამხედველო ორგანომ მონაცემთა დამმუშავებლებს, რიგი გარემოებებიდან გამომდინარე, შეიძლება ვალდებულებად განუსაზღვროს მონაცემთა დამმუშავების ზეგავლენის შეფასება და პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის პოლიტიკის დოკუმენტის შემუშავება. ამასთან, მონაცემთა დამმუშავებლებმა უნდა გაითვალისწინონ:

⁴¹ The Data Protection Commission (DPC) of Ireland, Guidance on the Use of Drones, 2022, <<https://www.dataprotection.ie/en/dpc-guidance/guidance-on-the-use-of-drones>> [04.09.2023].

⁴² პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამსახური, მსოფლიო პრაქტიკა, ივნისი/2022, 11-12. <<https://personaldata.ge/ka>> [04.09.2023].

⁴³ იქვე, 12.

- მათი ქმედებები შესაბამისობაში უნდა იყოს დრონების მართვის მარეგულირებელ კანონმდებლობასთან (მაგალითად, კერძო საკუთრებაში უნებართვო შეღწევის შესახებ);
- მათ უნდა განსაზღვრონ მონაცემთა დამუშავების თავდაპირველი და შემდგომი მიზნები;
- მონაცემთა სუბიექტის მხრიდან ინფორმაციის მოთხოვნის შემთხვევაში, მიაწოდონ მას ამომწურავი ინფორმაცია მონაცემთა დამუშავების მიზნების, კანონიერებისა და სუბიექტის უფლებების შესახებ;
- მონაცემთა დამუშავება უნდა ემყარებოდეს კანონიერ საფუძველს;
- მონაცემთა დამუშავების პროცესში მათ უნდა გაითვალისწინონ მონაცემთა მინიმუზაციის პრინციპი, დეპერსონალიზებისა და ფსევდონიმიზაციის შესაძლებლობა მონაცემთა არამიზნობრივი (გადაჭარბებული) დამუშავების ასარიდებლად.⁴⁴

„საოჯახო-სამეურნეო მიზნებისთვის დრონის გამოყენების შემთხვევაში, საზედამხედველო ორგანო მოუწოდებს დრონის ოპერატორებს, მონაცემთა დამუშავების ფარგლების განსაზღვრისას, იხელმძღვანელონ „გონივრულობის პრინციპით“, მოერიდონ სახეებისა და სხვისი პირადი სივრცის გადაღებას.“⁴⁵

3.4. ესპანეთი - სახელმძღვანელო „დრონები და მონაცემთა დაცვა“

2019 წლის მაისში ესპანეთის მონაცემთა დაცვის სააგენტომ გამოაქვეყნა სახელმძღვანელო - „დრონები და მონაცემთა დაცვა“, რომელიც დრონის ოპერატორებისთვის პერსონალურ მონაცემთა დაცვის საკითხებზე დამატებითი განმარტებებისა და რეკომენდაციების მიცემას ისახავს მიზნად.⁴⁶

დოკუმენტში მითითებულია, რომ მონაცემთა დაცვის დებულებებთან შესაბამისობის ზოგად ვალდებულებას განსაზღვრავს №1036/2017 სამეფო განკარგულების 26-ე მუხლი, რომელიც აწესრიგებს დისტანციურად მართული საჰაერო ხომალდების სამოქალაქო გამოყენების საკითხებს. ამასთან, გასათვალისწინებელია, რომ საჰაერო სივრცის მომწესრიგებელ კანონმდებლობასთან ერთად, დრონების საშუალებით მონაცემთა დამუშავებაზე სრულად ვრცელდება GDPR-ით დადგენილი პირობები, მიუხედავად იმისა, დრონის გამოყენება ხდება პროფესიონალური თუ რეკრეაციული მიზნით.

სახელმძღვანელო მიჯნავს დრონის გამოყენების შედეგად მონაცემთა დამუშავების ორ კატეგორიას. ერთი მხრივ, შემთხვევები, როდესაც დრონის გამოყენების მიზანი თავისთავად მოიცავს მონაცემთა დამუშავების საჭიროებას (მაგ. ვიდეო თვალთვალი). მეორე მხრივ, შემთხვევები, როდესაც დრონის გამოყენების მიზანი არ გულისხმობს მონაცემთა დამუშავების აუცილებელ საჭიროებას (მაგ. ინფრასტრუქტურის ინსპექტირება, ტოპოგრაფიული აზომვები და სხვ.), თუმცა, გარემოებების გათვალისწინებით, შეიძლება გავლენას ახდენდეს ადამიანის მონაცემთა დაცვისა და პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის უფლებებზე.

სახელმძღვანელო დრონის ოპერატორების მიმართ გასცემს კონკრეტულ რეკომენდაციებს, მათ შორის:

⁴⁴ იქვე.

⁴⁵ იქვე.

⁴⁶ Spanish Data Protection Agency, Drones and Data Protection, 2019, <<https://www.aepd.es/es/documento/guia-drones-en.pdf>> [04.09.2023].

- მონაცემთა მინიმიზაციისთვის, დრონის ოპერატორმა მაქსიმალურად უნდა შეზღუდოს კადრში მოქცეული ადამიანებისა და იმ ნივთების რაოდენობა, რომელიც მონაცემთა სუბიექტებს მარტივად იდენტიფიცირებადს გახდის (მაგალითად, ავტომობილის სანომრე ნიშანი). აღნიშნული მიზანი შეიძლება მიღწეულ იქნეს, მაგალითად, ფრენების დღის იმ მონაკვეთში განხორციელებით, როდესაც კონკრეტულ არეალში ხალხის ყველაზე დაბალი კონცენტრაცია ფიქსირდება;
- ასევე, მონაცემთა მინიმიზაციისთვის, ვიდეო/აუდიო ჩაწერა ან/და ფოტოგადაღება უნდა განხორციელდეს არა მთლიანი ფრენის განმავლობაში, არამედ კონკრეტულ მომენტებში, როდესაც ეს საჭიროებითაა განპირობებული;
- ოპერატორებმა უნდა გამოიყენონ დრონში ინტეგრირებული/„ჩაშენებული“ მონაცემთა დაცვის საშუალებები, როგორცაა, მაგალითად, ფოტოს გარჩევადობის/რეზოლუციის იმ მინიმუმამდე დაყვანა, რომელიც საკმარისი იქნება მონაცემთა დამუშავების მიზნის მისაღწევად და რომელიც ნაკლებად იდენტიფიცირებადს გახდის მონაცემთა სუბიექტს;
- ისეთ ტერიტორიაზე, სადაც ხალხის ყოფნა გარდაუვალია, ფოტოს გადაღება უნდა მოხდეს იმგვარად, რომ შეუძლებელი იყოს მასზე აღბეჭდილ პირთა იდენტიფიცირება. მაგალითად, ეს შეიძლება მიღწეულ იქნეს საკმარისი სიმაღლიდან ფოტოს გადაღებით;
- აღკვეთილ უნდა იქნეს მონაცემთა სუბიექტებთან დაკავშირებული არასაჭირო ინფორმაციის შენახვა. მაგალითად, თუ ფოტოგადაღების მიზანია სანაპირო ზოლის ტოპოგრაფიული კვლევა, არ იარსებებს იმ ფოტოების შენახვის საჭიროება, რომელზეც სანაპიროზე დასასვენებლად გამოსული ხალხია აღბეჭდილი.

სახელმძღვანელო გასცემს შემდეგ დამატებით რეკომენდაციებს:

- დრონზე დასამონტაჟებლად, შერჩეულ უნდა იქნეს დასახულ მიზანთან ყველაზე უფრო მეტად შესაფერისი ტექნოლოგიები;
- დანერგილ უნდა იქნეს მექანიზმები, რომლითაც უზრუნველყოფილი იქნება მონაცემთა სუბიექტთა სათანადო ინფორმირება;
- მონაცემთა სუბიექტთა უფლებების დაცვისთვის საჭირო უსაფრთხოების გარანტიების შექმნის მიზნით, მიღებულ უნდა იქნეს შესაბამისი ტექნიკური და ორგანიზაციული ზომები. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, თავიდან იქნეს აცილებული შეგროვებული მონაცემების გადატანის პროცესში მონაცემთა არაავტორიზებული დამუშავების საფრთხე;
- მონაცემთა შეგროვებიდან რაც შეიძლება მალე უნდა მოხდეს არასაჭირო პერსონალური ინფორმაციის წაშლა ან დეპერსონალიზაცია;
- ოპერატორი უნდა დარწმუნდეს, რომ, როგორც დრონი, ისე თავად ოპერატორი, მონაცემთა სუბიექტისთვის რაც შეიძლება ხილვადი და იდენტიფიცირებადი არიან.

სახელმძღვანელოში ჩამოთვლილია ის კონკრეტული ნაბიჯები, რომელიც მონაცემთა დამუშავებელმა დრონის გამოყენებამდე უნდა გადადგას. მათ შორის:

- ოპერატორმა უნდა შეამოწმოს, რომ ეროვნული კანონმდებლობა უშვებს დრონის გამოყენებას და საჭიროების შემთხვევაში, გაიაროს ავტორიზაცია შესაბამის საავიაციო ორგანოში. იმ შემთხვევაში, თუ დრონის გამოყენება

- მოხდება კანონმდებლობის დარღვევით, ჩაითვლება რომ ამგვარი ფრენის პერიოდში მონაცემთა დამუშავება წინააღმდეგობაში მოდის GDPR-ით გათვალისწინებულ კანონიერების პრინციპთან;
- ისეთი მოქმედების განხორციელებამდე, რომლის დაწყებამდე ნათელია მონაცემთა დამუშავების გარდაუვალობა, მნიშვნელოვანია, გაანალიზდეს მონაცემთა დაცვაზე ზეგავლენის შეფასების საჭიროება. ამგვარი საჭიროება უნდა განისაზღვროს მონაცემთა დამუშავების მიზნის, დრონის ტიპისა და გამოყენებული ტექნოლოგიების გათვალისწინებით.
 - თუ ფოტოების გადაღება ხდება პირადი გამოყენებისთვის, მნიშვნელოვანია, არ მოხდეს მათი ინტერნეტში გასაჯაროება პირთა განუსაზღვრელი წრისთვის ხელმისაწვდომი ფორმით (როდესაც ასეთი ფოტომასალა პირთა იდენტიფიცირების საშუალებას იძლევა);
 - საჭიროა, წინასწარ შეფასდეს ფრენის ფიზიკური უსაფრთხოებისა და საავიაციო კანონმდებლობასთან შესაბამისობის საკითხები.

4. დასკვნა

დრონების საშუალებით მონაცემთა დამუშავების ირგვლივ განვითარებული ევროპული სტანდარტები, არსებითად, ერთმანეთის მსგავსია. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა მონაცემთა დამუშავების პროცესში გამჭვირვალობის, მონაცემთა სუბიექტის ინფორმირების, მონაცემთა უსაფრთხოებისა და მონაცემთა მინიმუზაციის ვალდებულებებს. ასევე, ახალი პროდუქტის ან მომსახურების შექმნისას მონაცემთა დაცვის სტანდარტების გათვალისწინებისა (Data protection by design and by default) და მონაცემთა დაცვაზე ზეგავლენის შეფასების მომზადების საკითხებს. ამასთან, აღსანიშნავია, რომ „პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ“ საქართველოს ახალი კანონით, რომლის ძირითადი ნაწილის ამოქმედების თარიღად განსაზღვრულია 2024 წლის პირველი მარტი,⁴⁷ გათვალისწინებული მთელი რიგი ვალდებულებები, მათ შორის, მიემართება დრონის ოპერატორებს, როგორც მონაცემთა დამუშავებლებს. ამდენად, მნიშვნელოვანია, დრონების გამოყენების პროცესში პერსონალურ მონაცემთა დამუშავება განხორციელდეს კანონისა და საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად. ყოველივე ეს მკვეთრად შეამცირებს მონაცემთა სუბიექტების უფლებების დარღვევის იმ მომეტებულ საფრთხეს, რომელიც დრონის გამოყენების შედეგად დამუშავებული მონაცემების დიდი მასშტაბითა და განსაკუთრებული ხასიათითაა განპირობებული.

⁴⁷ საქართველოს კანონი „პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ“, 3144-XIმს-XXმპ, 14/06/2023, მუხლი 90.

ბიბლიოგრაფია:

1. საქართველოს კანონი „პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ“, 5669-რს, 28/12/2011.
2. საქართველოს კანონი „პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ“, 3144-XIმს-Xმპ, 14/06/2023.
3. პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამსახური, მსოფლიო პრაქტიკა, ივნისი/2022, 11-12. <<https://personaldata.ge/ka>> [04.09.2023].
4. Data Protection Impact Assessment Template, Resource for Drone Operators and Pilots, 2019, 3, 5.
5. EU Regulation 2019/947 on the Rules and Procedures for the Operation of Unmanned Aircraft, 2019.
6. Guidelines on Data Protection Impact Assessment (DPIA) and Determining Whether Processing is “Likely to Result in a High Risk” for the Purposes of Regulation 2016/679, 2017, 14-15.
7. Information Commissioner’s Office (ICO), UK, Additional Considerations for Technologies other than CCTV, 2022, 36-37.
8. Spanish Data Protection Agency, Drones and Data Protection, 2019, 1, 3-5. <<https://www.aepd.es/es/documento/guia-drones-en.pdf>> [04.09.2023]
9. *Tarr T., Tarr J.A., Thompson M., Wilkinson D.*, Data Protection, Privacy and Drones, Clyde & Co LLP, 2022, 1, 3.
10. The GDPR (General Data Protection Regulation) and Drones, 2018, <<https://aerialworx.co.uk/gdpr-and-drones/>> [04.09.2023].
11. The Data Protection Commission (DPC) of Ireland, Guidance on the Use of Drones, 2022, 4-5, <<https://www.dataprotection.ie/en/dpc-guidance/guidance-on-the-use-of-drones>> [04.09.2023].
12. The UK Civil Aviation Authority, The Drone and Model Aircraft Code - For Flying Drones, Model Aeroplanes, Model Gliders, Model Helicopters, and other Unmanned Aircraft Systems Outdoors in the Open A1 and A3 Categories, Protecting people’s privacy (Points 20 to 25), October 2019, Last updated: January 2023, Point 22, 32-33, <https://register-drones.caa.co.uk/drone-code/the_drone_code.pdf> [04.09.2023].
13. Privacy by Design Guide, Resource for Drone Operators and Pilots, 2019, 6-7.
14. Ways in Which the GDPR Will Impact the Drone Sector, 2018, <<https://dronerules.eu/en/professional/news>> [04.09.2023].